

PARTEA I

Pe cărările vieții

GREUTĂȚILE UNUI ÎNCEPUT BUN

Sfântul Nectarie s-a născut pe data de 1 octombrie 1846 (pe stil vechi) în Silivria, un orașel cu opt mii de locuitori din Tracia Răsăriteană, situat pe malul Mării Marmara. Părinții săi, Demosthenes (tatăl) și Vasiliki (mama) Kefalas, erau oameni simpli, cu frică de Dumnezeu. Pe lângă Anastasie (Anastasis în greacă), cum a fost botezat Sfântul, părinții mai dobândiseră și alți copii: Dimitris, Grigorie, Smaragda, Sevasti, Mariora și Haralambos. Pe vremea aceea, Silivria se găsea încă sub stăpânire turcească.

Micul Anastasie s-a bucurat de o educație creștinească în primul rând din familie. Se povestește că mama și bunica l-au învățat să citească și să scrie de la vârsta de cinci ani, îndemnându-l să citească Sfintele Scripturi.

Chemarea sa de slujitor al Domnului s-a vădit de la o vârstă fragedă: la șapte ani, Anastasie lega foi de hârtie pe care scria cuvintele Domnului, se urca pe scaun și predica asemenea preoților, reținea cu ușurință învățăturile de la sfintele slujbe și le repeta acasă.

A urmat școala primară și pe cea generală în orașul natal. Pe la 14 ani, dorind să studieze mai departe, a plecat la Constantinopol. Se povestește că Anastasie a plecat de acasă cu atâta grabă, încât nu s-a îngrijit să ia bani pentru a-și plăti călătoria. Aștepta pe chei, trist, când l-a observat căpitanul unui vapor care se pregătea de

plecare în direcția dorită. Se zice că acel căpitan ar fi râs de el, dar vaporul nu s-ar fi pus în mișcare până când, făcându-i-se milă, căpitanul nu l-ar fi luat și pe micul Anastasie... A urmat apoi un control al biletelor și, iarăși, băiatul ar fi fost ajutat de un tânăr milostiv, care i-a plătit biletul. Se pare că tânărul era nepot al lui Ioannis Horemis din Chios, binefăcătorul său, datorită căruia își va continua studiile mai târziu.

Tot în această călătorie, se spune, o furtună a pus vasul în primejdie, dar micul Anastasie s-a rugat, a scufundat de trei ori în mare cruciulița de la gât, primită de la bunica sa, în care se găsea o așchie din Sfânta Cruce, și apele s-au liniștit. Crucea s-a pierdut în apă, dar a fost găsită, în chip minunat, mai târziu, lipită de cârmă și a fost înapoiată posesorului ei.

Odată ajuns la Constantinopol, băiatul a căutat o slujbă ca să se poată întreține. Cu multă greutate, a intrat vânzător la o tutungerie, însă ceea ce primea de la stăpân era atât de puțin, încât suferea de foame și de frig, fără să se plângă totuși nimănui.

Pe când muncea la tutungerie, a început să adune cuvinte pline de înțelepciune din *Sfânta Scriptură* și din textele Sfinților Părinți, pe care le studia cu dragoste. Le scria în ascuns pe punguțele de tutun, ca oamenii să le citească atunci când deschideau pachetele. Cam ce scria? „Smeriți-vă înaintea lui Dumnezeu, ca să vă înalțe pe voi.” Sau: „Smerindu-Se Domnul și făcându-Se om, ne-a arătat smerenia ca fiind cea mai bună cale spre a ne putea înălța.” Sau: „Mândria intră în inimă pe poarta lipsei de evlavie și a neștiinței.” Aceste texte le va publica mai târziu, în 1895, cu titlul *Comoară de cuvinte sfinte și înțelepte*.

Se povestește o întâmplare minunată din această perioadă, care arată legătura tainică de dragoste care îl apropiase pe adolescent de Domnul. Un negustor de mărunțișuri din vecini, Themistoklis, cu familie grea, dar inimă mare, s-a oferit într-o zi geroasă să-i ducă scrisorile la poștă. Anastasie, subțire îmbrăcat, i-a mulțumit și i-a înmânat câteva scrisori. Negustorul s-a uitat la adrese și una l-a făcut să zâmbească: era adresată „Domnului nostru Iisus Hristos, în cer”. A deschis-o și a citit:

Hristoase al meu,

M-ai întrebat de ce plâng. Mi s-au rupt hainele, mi s-au prăpădit încălțările de mi-au ieșit degetele afară și mor de frig. Mi-e foarte frig acum, iarna. M-am dus aseară la stăpânul meu și m-a alungat. Mi-a spus să scriu acasă, alor mei, să-mi trimită ei. Hristoase al meu, de atâta amar de vreme muncesc aici și n-am trimis maicii mele niciun bănuț... Acum ce să mă fac? Cum s-o scot la capăt fără haine? Tot muncind, s-au rupt. Iartă-mă că Te necăjesc.

*Mă închin Ție și Te iubesc,
Eu, robul Țău, Anastasie¹
(Hondropoulos, p. 52)*

Se spune că Anastasie L-ar fi văzut în vis pe Domnul Hristos întrebându-l de ce plânge și, cum se întâmplă în vise, nu-I putuse răspunde. De aceea, își luase inima în dinți și Îi trimisese Domnului o scrisoare...

Negustorul a fost foarte impresionat nu numai de necazurile pe care Anastasie le înfrunta cu atâta demnitate, ci și de credința lui fierbinte. De aceea, deși nu era nici el prea bogat, i-a trimis prin poștă un pachet cu haine călduroase, scriind adresa „expeditorului”: *De la Hristos pentru Anastasie...*

Se mai povestește că stăpânul cel nemilos l-a acuzat de furt pe băiat și l-a bătut cu cruzime, văzându-l îmbrăcat în haine bune.

¹ Scrisorile cuprinse în volum, de altfel, cunoscute, sunt reproduse din lucrarea lui Sotos Hondropoulos, *Sfântul Nectarie, Sfântul secolului nostru*, apărută la Editura Bunavestire, Bacău, 2001 (trad. Cristina Băcanu) și din cea a monahului Teoclit Dionisiatul, *Sfântul Nectarie din Eghina, făcătorul de minuni. Viața și opera (1846-1920)*, apărută la Editura Sofia, București, tradusă din limba greacă de Zenaida Anamaria Luca. Pentru a nu îngreuna lectura, vom preciza la fiecare scrisoare numele autorului din opera căruia este preluat fragmentul și numărul paginii. Textul scrisorii de mai sus nu s-a păstrat în original; a fost refăcut după mărturiile rudelor sale. De aceea, există mai multe variante, mai mult sau mai puțin asemănătoare.

Din mâinile lui l-a scăpat același vecin milos, chir Themistoklis, care l-a și angajat în prăvălia sa modestă.

După scurtă vreme, viitorul sfânt își găsește o slujbă de pedagog la școala metocului Sfântului Mormânt, în Fanar, unde era director unchiul său, Alexandru Trianthaphillides. Acolo, a avut ocazia de a studia intens scrierile Sfinților Părinți la bibliotecă și de a preda elevilor din clasele mai mici, dobândind și experiență pedagogică. Anastasie a rămas până la vârsta de 20 de ani la Constantinopol, studiind în timpul liber scrierile Sfinților Părinți.

Tot în acei ani, se povestește că tânărul Anastasie a trecut printr-o altă întâmplare vrednică de mirare. Unii autori spun că acesta se întorcea odată la Constantinopol, de Crăciun, cu o corabie, alții, că era pe mare cu tatăl și frații lui, când s-a stârnit o furtună foarte violentă. Văzând o pânză sfâșiindu-se, Sfântul a legat-o cu propria-i cingătoare și s-a rugat din inimă Domnului: „Doamne, scapă-mă! Vreau să studiez și să fiu teolog, ca să-i fac să tacă pe cei ce hulesc sfânt numele Tău!” Pe dată, marea s-a potolit și au ajuns cu bine pe țarm.

La vârsta de 20 de ani, tânărul Anastasie pleacă în insula Chios, ca învățător în satul Lithi, slujbă pe care o îndeplinește sânguincios timp de șapte ani. Primise o scrisoare de recomandare din partea directorului școlii metocului, a unchiului său, către mitropolitul Grigorios și tot aici emigraseră și rudele sale ca să scape de sub stăpânirea turcească. Dar nu s-a ocupat doar să-i învețe pe elevii săi să scrie și să citească; i-a învățat și pe localnici adevărata viețuire creștină, predicând duminica și în sărbători, la sfârșitul Sfintei Liturghii, dar și prin viața sa: trăiește simplu, smerit, ascetic, în rugăciuni și privegheri. Este o perioadă în care scrie mult: predici pentru biserică, cântări, rugăciuni, dar aceste texte s-au pierdut la marele cutremur din Chios.

În clipele de răgaz, Anastasie mergea la Mănăstirea Sfinților Părinți, unde cuviosul Pahomie îl îndruma pe calea sfințeniei. Așa că, după șapte ani, și-a părăsit slujba de învățător și a intrat în monahism, devenind frate la mănăstirea numită Nea Moni (Noua Mănăstire).

Dumnezeu este, pentru mine, slavă, bogăție și mândrie! Este cel mai dulce și mai plăcut lucru! Este grija și bucuria mea! Sufletul meu este creația suflării lui Dumnezeu. Trupul meu este făptura lui Dumnezeu. Sunt plăsmuirea lui Dumnezeu. De la Dumnezeu am luat existența, dar și puțința de a mă mișca, de a respira și de a vorbi.

Lui Dumnezeu îmi încredințez zilnic sufletul. Lui Dumnezeu mă rog. Trăiesc cu Dumnezeu, lucrez și mă aflu lângă Dumnezeu. Sunt fericit cu Dumnezeu, Cel Mare, Cel Puternic și Cel Viu, Care este Dătătorul, Ajutătorul și Desăvârșitorul celor Bune. [...] Îl primesc pe Dumnezeu ca pe un Judecător înfricoșător al celor pe care le-am făcut. Am un Dumnezeu blând și iertător, îndelung-răbdător și mult-milostiv, mântuitor și izbăvitor. Îl cunosc pe Dumnezeul Care este începutul tuturor, Care le dă pe cele bune, Care este atotștiutor și preaînțelept, Care le cunoaște pe cele viitoare, pe cele prezente și pe cele trecute.

Îl cânt, Îl slăvesc, Îl binecuvânteț și Îl preamăresc pe Preabunul, pe Preasfântul, pe Dreptul și pe Adevăratul Dumnezeu. Mă închin și Îl ador pe Iubitorul de Oameni Dumnezeu. Cred în Dumnezeu, nădăjduiesc în Dumnezeu, Îl iubesc pe Dumnezeu, Care este izvorul iubirii. Sufletul și cugetul meu se înalță la Dumnezeu și își găsesc odihna. Inima mea Îl dorește mult pe Dumnezeu...

(Sfântul Nectarie,
Cunoaște-te pe tine însuși)²

² Puține scrieri ale Sfântului Nectarie au fost traduse în română. Majoritatea fragmentelor citate sunt preluate din cartea presb. Dionisie Tatsis, *Sfântul Nectarie. Învățăături alese*, Editura Egumenița, 2012, trad. Cristian Spătăreanu. Citatelor din alte cărți li se specifică originea într-o notă separată.